

ного і наукомісткого експорту; створення системи пільгового кредитування експорту на конкурсній основі; стимулювання лізингу, насамперед, фінансового; організації державної підтримки в просуванні зразків нової продукції на зовнішні ринки; організації ефективної взаємодії державних органів виконавчої влади з виробниками й експортерами; цілеспрямоване формування експортоорієнтованих галузей промисловості, здатних забезпечити експорт готової продукції.

Список використаних джерел

1. Зацепило А. І. Оцінка експортного потенціалу регіонів України/ А. І. Зацепило, О. В. Пи- рог // Економічний простір. - 2009. -№24. - С. 144-152.
2. Коломієць В. В. Експортний потенціал та його зовнішньоекономічна діяльність (на прикладі Черкаського регіону): автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. екон. наук: спец. 08.10.01 „Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка»/ В. В. Коломієць. - К., 2005.-20 с.
3. <http://chernigivstat.gov.ua>- офіційний сайт Головного управління статистики у Чернігівській області.
4. <http://cg.gov.ua>- офіційний сайт Чернігівської обласної адміністрації.

Annotation. In the article are examined basic tendencies of export of the Chernigov region, export potential and possibilities of its increase is certain in a region.

Key words: export, foreign economic activity, export potential, structure of export.

УДК 504.064

М.М. Огородник, к.е.н., доцент; У.П. Новак, к.е. н.,
Національний лісотехнічний університет України, м. Львів

РОЛЬ ЕКОЛОГІЧНОГО АУДИТУ В УМОВАХ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА

Розкрито роль екологічного аудиту як чинника зміцнення конкурентоспроможності національних товаровиробників. Визначено вплив екологічного аудиту на конкурентоспроможність вітчизняних підприємств.

Ключові слова: екологічний аудит, навколишнє природне середовище, конкурентоспроможність, екологічна безпека.

Забруднення навколишнього природного середовища внаслідок виробничо-господарської діяльності промислових підприємств залишається найгострішою еко-

логічною проблемою, яка має пріоритетне соціально-економічне значення. Тому підвищення ефективності діяльності промислових підприємств у сфері екологічної безпеки і реалізація заходів щодо попередження негативного впливу на навколишнє середовище може забезпечуватися шляхом запровадження екологічного аудиту. Він є одним з ефективних інструментів охорони навколишнього природного середовища і сприяє підвищенню якості життя як окремої людини, так і суспільства загалом, переходу від екологічно небезпечної до екологічно безпечної економіки, захисту конституційних прав людини на екологічно безпечне життя.

Дослідженню теоретико-методологічних та організаційно-економічних основ екологічного аудиту присвячені численні роботи вітчизняних вчених, зокрема

В.Я. Шевчука, Ю.М. Саталкіна, В.М. Навроцького, Т.П. Галушкіної, С.І. Лебедевич, Л.І. Максимів та ін. Не зважаючи на вагомі здобутки у цій сфері, питання впливу процедури екоаудиту на конкурентоспроможність підприємств досліджено недостатньо. З огляду на зазначене, метою статті є визначення ролі екологічного аудиту в умовах конкурентного середовища.

За кордоном екологічний аудит має широке практичне застосування. Основною причиною його популярності є його економічна ефективність. У таких умовах екологічний аудит постійно розвивається і удосконалюється; водночас в Україні він реалізується як засіб контролю відповідності природоохоронному законодавству і вважається непотрібним тягарем для підприємств-забруднювачів навколишнього природного середовища.

В європейських країнах екологічний аудит заснований на низці превентивних заходів, насамперед, на ліквідації джерел забруднення і вирішенні питань утилізації відходів. Фінансова ж відповідальність винних підприємств-забруднювачів у порушенні природоохоронного законодавства є другою за значущістю. При цьому екоаудит здійснюється на добровільній основі, хоча небагато підприємств ігнорують ці процедури з огляду на те, що екологічно сертифікована продукція в Європі, згідно директиви ЄС, може поставлятися на єдиний ринок Європи за ціною, удвічі більшою, а не сертифікована продукція може розповсюджуватися тільки на внутрішньому ринку країн за порівняно невисокою ціною.

Результати екологічного аудиту дають змогу не тільки зробити оцінку еколого-економічного рівня виробництва в майбутньому, але і сформулювати певну думку про наявні екологічні проблеми і конкретизувати шляхи їх вирішення. Іншими словами, екологічний аудит має на меті встановлення будь-яких існуючих чи потенційних

проблем, з якими може зіткнутися власник чи інвестор з погляду відповідності природоохоронним вимогам.

Для споживачів проведення екологічного аудиту є гарантом екологічної безпеки продукції. Хоча слід констатувати, що переважна більшість населення поняття «екологічно безпечна продукція» пов'язує з безпекою для здоров'я людини, не надаючи великого значення мінімізації негативного впливу на навколишнє природне середовище (рис. 1) [2].

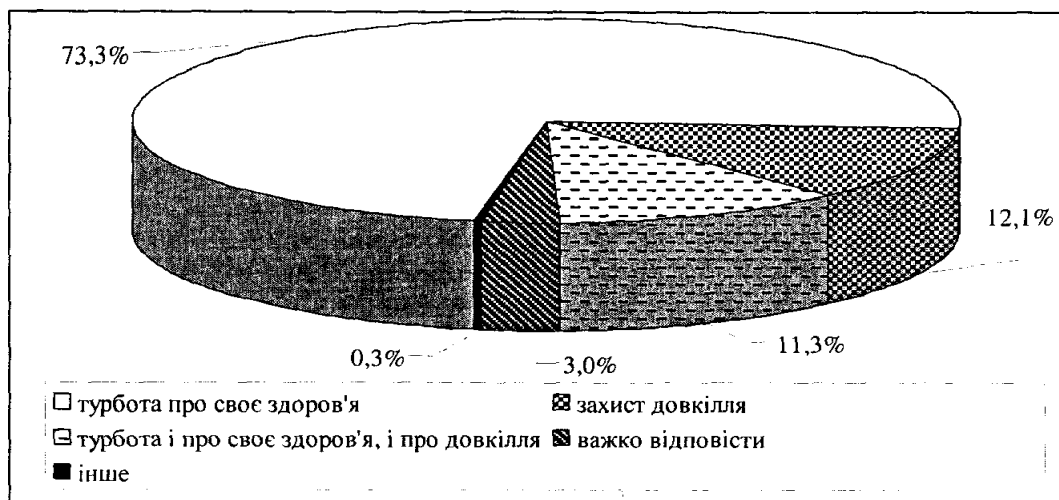

Рис. 1. Мотивація купівлі екологічно безпечної продукції

Крім цього, як свідчать дослідження Молчанової Я.П. [2], споживачі не готові платити за екологічно безпечну продукцію більше, ніж на 20% (рис. 2).

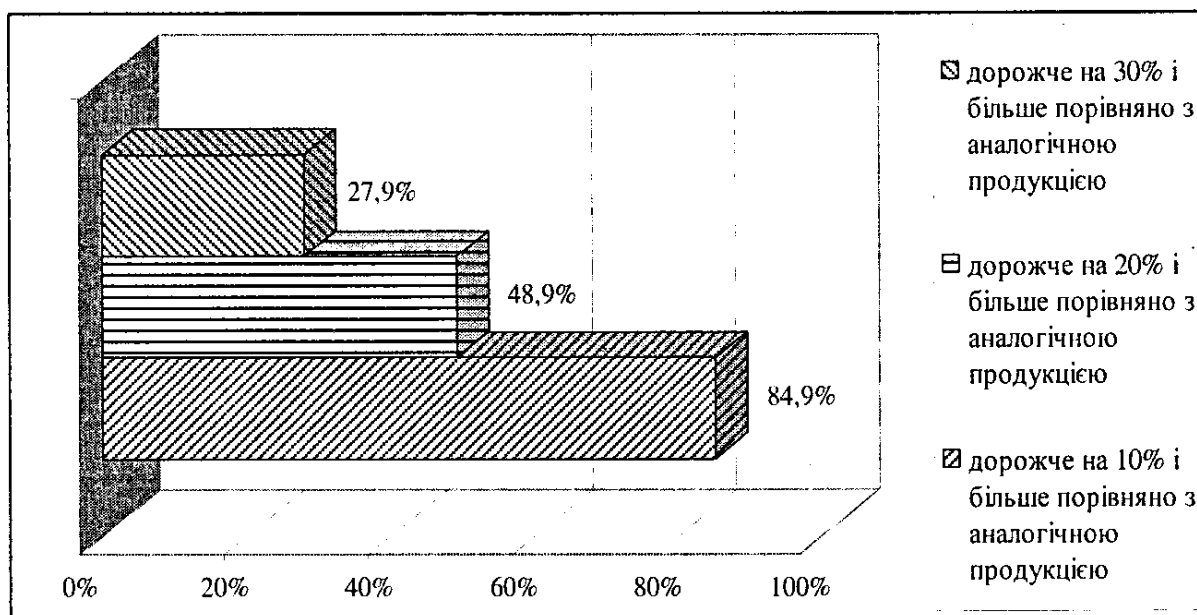

Рис. 2. Готовність платити за екологічно безпечну продукцію

Не зважаючи на таку готовність споживачів платити за екологічно безпечну продукцію, підприємствам слід проводити екологічний аудит, оскільки це позитивно

вплине на їхню конкурентоспроможність. Доказом цього є те, що країни з найбільш жорсткими екологічними вимогами мають найвищі економічні показники. Зокрема США, Японія та Німеччина мають найвищі показники росту виробництва в екологічно небезпечних галузях. Встановлюючи високі екологічні стандарти, ці країни також дбають про своє майбутнє, оскільки більш жорсткі природоохоронні вимоги спонукають підприємства до удосконалення технологічних процесів, спрямованих на розвиток екологічного виробництва.

Підвищення екологічної свідомості суспільства та дебати, які ведуться в Україні відносно сталого розвитку, набирають глобальнішого характеру і впливають на всі сфери суспільного життя. Вітчизняні промислові підприємства, які проводитимуть ефективну природоохоронну діяльність за допомогою процедури екоаудиту, отримують очевидні економічні переваги і додаткові перспективи для свого розвитку в жорстких умовах конкурентного середовища (табл. 1).

Таблиця 1

**Вигоди і втрати підприємств через дотримання (недотримання)
екологічних вимог [1]**

Вигоди підприємств, які дотримується екологічних вимог	Втрати підприємств через недотримання екологічних вимог
1	2
<p>Зниження матеріальних витрат завдяки рециркуванню вторинної сировини і раціональному споживанню вихідної</p> <p>Зниження енергомосткості виробництва, економія на освітленні та опаленні</p> <p>Відсутність непередбачених витрат на оплату страхових полісів</p> <p>Залучення високоосвіченого, кваліфікованого персоналу</p>	<p>Випереджаюче зростання матеріальних витрат порівняно з конкурентами, що використовують мало- і безвідходні технології</p> <p>Відставання від конкурентів у перспективних науково-дослідних розробках, які сприяють розвитку фірми</p> <p>Гірші можливості для залучення інвесторів.</p> <p>Зростання страхових внесків</p>
<p>Надійне вкладення капіталу у перспективні прибуткові сфери</p> <p>Одержання доходу від продажу екологічно чистої продукції та надання екологічних послуг</p> <p>Привернення до своїх товарів «зеленого» споживача, зростання обсягу продажів</p> <p>Краща інтеграція з місцевим співтовариством</p> <p>Зміцнення репутації підприємства-виробника, розширення можливостей для реклами товарів і послуг на ринку завдяки «зеленому» маркетингу</p>	<p>Зростання штрафів за порушення екологічних вимог, стандартів</p> <p>Підвищена увага з боку влади, жорсткий контроль за виконанням екологічних нормативів</p> <p>Гірші умови для набору висококваліфікованого персоналу.</p> <p>Зниження іміджу</p> <p>Несприятливі перспективи для розвитку</p> <p>Втрата споживачів, які вважають за краще придбати екологічно безпечні товари і послуги</p>

Підсумовуючи викладене вище, зазначимо, що екоаудит відіграє важливу роль у підвищенні ефективності виробничо-господарської діяльності підприємств І, ЯК один :

з важливих еколого-економічних та адміністративно-правових інструментів у вітчизняній системі екологічного управління, повинен зайняти відповідну нішу, забезпечуючи перехід України до еколого безпечної економіки відповідно до концепції сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. Веклич О.О. Механізм впливу екологічних стандартів на конкурентоспроможність / О. Веклич // Науковий вісник НЛТУ України. - 2005. - Вип. 15.6. - С. 71-78
2. Молчанова Я.П. Обзор законодательства и практики экосертификации и экомаркировки в: России и Евросоюзе / Я.П. Молчанова [Електронний ресурс]. - Режим доступу:] www.pdfactory.com

Annotation. The role of environmental audit as a factor of strengthening the competitiveness of national commodity producers is exposed. The influence of environmental audit on the competitiveness of national enterprises is determined.

Key words: environmental audit, environment, competitiveness, ecological safety.

УДК.368.01

Л.О.Позднякова, к.е.н., доцент,
Національний університету ДПС України, м.Ірпінь

ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ВИХОДУ СТРАХОВИХ РИНКІВ ІЗ КРИЗИ У ВІТЧИЗНЯНУ ПРАКТИКУ

В статті вивчено досвід функціонування страхових ринків Польщі та, Росії в умовах кризи. Досліджені антикризові заходи та програми цих країн та визначені шляхи їх впровадження у вітчизняну практику.

Ключові слова: страховий ринок, зарубіжний досвід, криза, антикризові заходи.

Постановка проблеми. Сучасна фінансово-економічна криза суттєво вплинула на динаміку основних показників розвитку вітчизняного страхового ринку, зокрема відбулося скорочення обсягів зібраних страхових премій, зменшення кількості укладених договорів, підвищення збитковості більшості видів страхування, криза ліквідності та платоспроможності вітчизняного страховика. Аналогічні процеси відбуваються на страхових ринках зарубіжних країн. Отже, вивчення і аналіз зарубіжного досвіду розвитку та шляхів виходу страхових ринків із кризи є актуальним і може бути корисним для вітчизняного ринку.